

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליה

יום ו' ערש"ק כ' סיון תשפ"ג

פרשת שלח
גליון תקצ"ד
שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

ואולם חי אני... אם יראו את הארץ (י"ד, כ"א - כ"ג)

ולא עם הרב. מששמע זאת השדכן, דיבר על לב אבי הנערה ושדלו לבל ישתטה לעשות כדבריו, ואכן בסופו של דבר הושפע האיש ונתרצה להשיא בתו לכן הרב על פי כל התנאים שאמר הרב, אך כאן נכונה לו אכזבה מרה, הרב מצידו הודיע כי שוב אינו מוכן להשתדך עמו, מתחילה חשבתי אמר הרב, שהנך מוקיר תלמידי חכמים, ויודע להעדיף שידוך כזה על פני השתדכות עם אנשים פחותי ערך, אולם משראיתי שעבור תכשיט אחד הנך מעדיף להשתדך עם בן בליעל כפלוני העשיר, אני מבין שאינך מעריך כלל את מעלת התורה ותלמידי החכמים.
הנמשל: הוא הדבר במרגלים, אחרי שהוציאו דיבת הארץ, עד שהסכימו כולם ואמרו הלא טוב לנו שוב מצרימה, הוכח כי קדושת ארץ ישראל ומעלתה מזולזלת בעיניהם, עתה התברר למפרע כי מה שביקשו בארץ ישראל אינו אלא לאכול מפריה וכדומה, לזה מסוגלות גם שאר הארצות ולפיכך נשללה מהם הזכות להכנס לארץ.

(המוגיד הק' מדובנא זיע"א)

יש להבין מדוע נגזר עליהם שלא להכנס לארץ, והרי שבו בתשובה והשם יתברך אמר להם סלחתי. והענין יובן על פי משל לאדם פשוט שעלה לגדולה ונתעשר, כאשר הגיעה בתו לפרקה, בא אליו שדכן אחד והציע לו שתי הצעות, התיך בן עשירים רע מעללים וחסר לב, והחתן השני בן של רב תלמיד חכם גדול מופלג בתורה וביראה. הוסיף השדכן ואמר, אם יבחר בבן העשירים יתחלקו הוצאות החתונה ושאר ההוצאות בין שתי המשפחות, ואם יעדיף להשתדך עם הרב יצטרך הוא לשאת בכל ההוצאות, הואיל ואין באפשרות הרב לשאת בנטל. עיין העשיר בשתי ההצעות ואמר, טוב תתי אותה לכן הרב גם אם יעלה לי הדבר בכסף רב, אך עם זאת ביקש העשיר שהרב יקבל על עצמו להלביש את בנו בגדי חתונה כמשפט אב לבנים, וגם יתן לכלה תכשיט אחד ולא יותר. מששמע הרב את התנאי, סירב לקבלו ועמד על כך שכל ההוצאות יפלו על העשיר. תשובתו של העשיר לא אחרה לבוא, אם ממאן הרב לקבל את התנאי שלי הנני מעדיף להשתדך עם העשיר

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

וגבול ותפילה זו יוכל להתפלל תמיד בכל זמן ובכל עת ובכל שעה, ולבו יהיה נכון ובטוח בחסדי ה' כי לא תמנו ולא כלו רחמינו. (תפארת שמואל)

ויגבה לבו בדרכי ה'

ויקרא משה להושע בן נון יהושע. בתרגום יונתן: כד חמי משה ענוותנותי מיד ויקרא לו משה להושע בן נון יהושע והוסיף לו יו"ד על שמו.
ובביאור הדבר י"ל עפ"י דרכי העבודה דהנה ידוע דמידת הענוה היא משובחת עד מאוד וכלשון הרמב"ן (באגרת לבנו) תעלה על לבך מדת הענוה שהיא מדה טובה מכל המדות הטובות, אעפ"י חייב כל אדם שיהיה באמתחתו הדרך השניה שהיא בבחי' ויגבה לבו בדרכי ה' שלא יהיה נושא פנים בעת הצורך, ואדרבה הענוה בעת הזאת אינה משובחת, וכמו דאיתא בגמ' (גיטין נו.) דענוותנותו של ר' זכריה בן אבקהולס גרמה לחורבן הבית ע"ש, וזה היתה יראתו של משה רבינו ע"ה דיהושע מרוב ענוותנותו יבטל את דעתו נגד הרבים שהיו עד עתה יראי שמים וצדיקים לכך התפלל עליו.
(אמונת משה)

ע"י ביטול משיגים את בחי' אין עוד מלבדו

שלא לך אנשים ויתורו את ארץ כנען.
שלא לך לדעתך, היינו ע"מ שיבואו אל הביטול, להיות בטלים לדעתך שהוא התורה, אשר בזה מכונים אנשים, כמבואר באוה"ח הק' אנשים מורה על היותם צדיקים, וצדיקים היינו ענוים, כמאמר הכתוב (תהילים קמ"ז, ו') מעודד ענוים ה' משפיל רשעים עדי ארץ, הרי שרשעים הם היפך הענוים, ולעומת זה הענוים המה צדיקים (בינה לעתים ח"א דרוש כ"ז), "איש אחד איש אחד" היינו כדאיתא בספד"ק תפארת שמואל (ט"ז סיון אות ב') בשם ספד"ק, והוא בספד"ק תולדות אדם (פרשה זו), רמז על קרי"ש של שחרית וערבית, ר"ל שע"י הביטול יהיו משיגים בחי' אין עוד מלבדו, לידע כי ה' אחד, אחד ממש, שאין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש, שזה היא עיקר האמונה, ומתוך כך יזכו להרגיש קדושת א"י, שלימות התורה, כי אמונה זו תורה.
(אמרי מנחם)

מפני מה לא נתקבלה תשובת המרגלים

מקשים הצדיקים זי"ע מפני מה לא נתקבלה תשובת המרגלים. ונ"ל דתשובתם לא היה מעומק הלב, והראיה לזה שלא היה נחשב להם לבושה, ומיד כשאמרו חטאנו (י"ד, מ') מיד עלו, ונוסף לזה כאשר אמר להם משה אל תעלו (י"ד, מ"ב) מהראוי היה להם לשמוע תיכף ובל לעלות, לבל לעשות עוד כבראשונה, והם לא עשו כן רק עלו, ומפני זה לא נתקבלו תשובתם, יען שלא היה להם חרטה ותשובה אמיתית.

(ישמח ישראל, בשם אביו כ"ק מרן אדמו"ר הזקן זי"ע. ומוסיף שם רבינו: ותמצא כן ברש"י עה"כ אם הרגם ודרשוהו וגו', אף הוא לא באמת אלא פיתוי בפה וכזבו בלשונם כש"ז (תהילים ע"ח, ל"ו) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ופירש המצ"ד שלא היה בלב שלם רק חשבו לפתות את ה' בפיהם ויכזבו לפניו בלשונם)

תמיד ליחל לחסדי ה'

סלח נא לעוון העם הזה כגודל חסדך וכאשר נשאת לעם הזה וגו'.
ולכאורה קשה, משום שנשאל לעוון העם עד הנה עבור זה ימחול ויסלח עוד, אך באמת י"ל שענין התשובה היא נעלם מכל הנבראים רק השי"ת בלבד שאין סוף ואין חקר לרוב חסדו גזר אומר שיועיל תשובה, כמו שכתוב בילקוט (תהלים תש"ב) תורה והכמה לא ידעו עצה לנפש החוטאת, והענין הוא כי אם יתבונן האדם שחטא והמריד נגד השי"ת באותו כח והחיות שנתן לו השי"ת, איך יועיל לו עוד תשובה, וכמו שאמר דוד הע"ה (תהלים נ"א) והרע בעיניך עשיתי בבחך וחיות שנתת לי באותו החיות והכח עשיתי רע לנגדך, ולזאת באמת נעלם ענין תשובה מכל השגת הנבראים ותפיסת שכל המשיגים, אך הוא מגודל חסדי ה' שנברא עוד קודם בריאת העולם, והוא בלי תכלית וגבול.

וזוהו סלח נא לעוון העם הזה כגודל חסדך, כי ענין סליחה הוא רק מגודל חסדך, בלתי השגת שכל הנבראים, רק מחסד ה' שהוא בלי גבול ותכלית, ולזאת כאשר נשאת לעם הזה מחסדך ה', כן תמחול ותסלח כגודל חסדך שהוא בלי ערך וגבול, שאף אם חטא בפעם א' צריך לחסדי ה', וחסד ה' הוא מעולם ועד עולם בלי ערך

ווארט

ענין הנסיעות לצדיקים בשב"ק וימים טובים

אמר: כשהצדיק הוא בעיר ובני העיר הולכין לקבל פניו רק בשב"ק, דומה כאילו הולכין לטייל, ואגב אורחא רואין ומקבלין פני הצדיק. אבל אם הולכין אליו בימי החול לתת לו שלום או ליקח שלום מאיתו, ואח"כ בא יבואו בשב"ק לקבל פני הצדיק הק', אז אפשר להם לימשך תועלת גדולה והארת יתירה.

(אמרי קודש - סטרעליסק)

זה שאמרו כבוד ה' עליך נגלה, משמע עליך ממש על פניך וד"ל, וז"ש חייב אדם להקביל פני רבו ברגל וכו' מכלל דבחודש ושבט איבעי ליה למיזל (ר"ה ט"ז); ולמדו דווקא בשבת, מצד שעל רבו הוא התגלות אלקותו ית' והשראת השכינה בשבת, וזה חייב להקביל פני רבו בשבת, בשביל קבלת פני השכינה, וד"ל.

(אור יצחק)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

מתרוממים ביתר שאת למעלה למעלה. וזה הרמז בפרשת במדבר (א, ד) איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא, פירוש כל מה שהאיש הוא למטה במעלת הענוה למטה מכל, כן הוא זוכה להתרומם למעלה ראש לבית אבותיו הוא. לכן גם עתה בעת אשר שלח משה את המרגלים היה מזרז אותם בזה שיהיו במדת הענוה, וזה שאמר להם למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם, לשלוח ולהפשיט מהם הנשיאות, אך כאשר שלח אותם והלכו לדרכם נהפך לבבם, כמו שנאמר וישלח אותם משה כו' נתגרה בם היצר הרע להביא בהם התנשאות כמו שנאמר להלך ראשי בני ישראל המה. (תפארת שלמה)

וגם זבת חלב ודבש היא (י"ג, כ"ז). לכאורה, הרי באו להוציא דיבת הארץ רעה, א"כ למה ראו לשבח את פירותיה? אלא גם זה היה מכלל עצתם הרעה, שאילו יטענו ישראל אמנם כן במלחמה אי אפשר לנצחם, מכל מקום נוכל לנצחם במצור, ע"כ אמרו שגם זה לא יועיל, כיון שהארץ זבת חלב ודבש ומשופעת בפירות, ולא ישפיע עליהם המצור כלל. (מאורה של תורה)

חי אני נאם ה' (כ"ד, י"ד). בגימטריא קמנו. ונראה לבאר עפ"י מה שא"א (בתפילת שחרית) המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד פי' המה מעדו וגם נפלו ואנחנו התקוממו עליהם והתחזקנו. כן גם פה שהמרגלים מעדו ונפלו בעת שדיברו כך, אז אומר הפסוק: "חי אני נאם ה'" שפירושו הוא שבעזרת השם קמנו והתחזקנו. (אשרי האיש)

עלו זה בנגב. כלומר האדם צריך לחשב תמיד רוממות קל וגדולתו יתברך ולשוים עיניו ג"כ על שפלתו של אדם איך שלא נחשב לכלום. כי זה עיקר העבודה. וזה שאמר הפסוק עליו זה בנגב היא החכמה עליונה וכדלעיל והיא רוממות קל, וראיתם את הארץ מה הוא פי' אע"פ שתהיו במדינה כזו שתהיו מוחשבין תמיד ברוממות קל ובדבקותו, גם זה צריכין אתם לראות את הארציות והגשמיות איך שאינו כלום. וזהו וראיתם את הארץ הוא האדם הבא מן הארץ מה הוא איך שאינו כלום. (נועם אלימלך)

והיה בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לחיות. כלומר שיש ארץ עליונה והאדם צריך לקדש עצמו בארץ התחתונה עד שיבוא למדרגת ארץ העליונה, וכשמקדש עצמו כך אז הקב"ה מסייעו לבוא למעלה מזו לשמים העליונה ומעלה ומעלה עד אין קץ. וזה אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו למעלה, אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, וזה שאמר "כי תבוא אל הארץ" פירושו: כשתפעלו במעשיכם הקדושים לבוא אל הארץ העליונה אזי אשר אני מביא אתכם שמה למעלה אין סוף ותכלית. (שם)

וגם זבת חלב ודבש היא (י"ג, כ"ז). לכאורה, הרי באו להוציא דיבת הארץ רעה, א"כ למה ראו לשבח את פירותיה? אלא גם זה היה מכלל עצתם הרעה, שאילו יטענו ישראל אמנם כן במלחמה אי אפשר לנצחם, מכל מקום נוכל לנצחם במצור, ע"כ אמרו שגם זה לא יועיל, כיון שהארץ זבת חלב ודבש ומשופעת בפירות, ולא ישפיע עליהם המצור כלל. (מאורה של תורה)

ה' ארץ אפים. כי ישראל כשעשו העגל היה העון נגד ה', וכאן בשלוח מרגלים היה העון נגד פרצוף ישראל שלא האמינו זאת שיש כח לישראל להפוך הכל בתפילתם, ובאמת מידת רחום הוא כביכול שהקב"ה מדבק עצמו בעולמות התחתונים כמו שהעשיר שמרחם על העני שצריך לזבק עצמו בצער העני כדי שיע"ז ירחם עצמו, כן כביכול אצל הקב"ה מידת רחום ומדת חנון הוא שיש לנו חן בעיני הקב"ה וכאן בשלוח המרגלים לא האמינו זאת במדת רחום שהקב"ה מדבק עצמו בישראל ובמדת חנון שיש לנו חן בעיני הקב"ה לכך לא אמר בזה הבקשה רחום וחנון רק ארץ אפים. (קדושת לוי)

ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם (י"ג ל"ג). זה היה אחד מן החטאים של המרגלים את מה שאמרו ונהי בעינינו כחגבים עוד נוכל להביך, אבל מהו וכן היינו בעיניהם, מה אכפת לך ומה לך לחקור ולידע איך אתה נראה בעיני אחרים. (שארית מנחם, קאצק)

ויאמר ה' סלחתי כדברייך (י"ד ח'). כמו שאתה מבקש אותי, כן אני סולח לך, וזהו כדברייך. (בוצינא דנהורא)

ויהושע בן נון וכלב בן יפונה חיו מן האנשים ההם וגו', דשמעתי שיקשר החיות שלו עם חיות הרשעים, וכאשר הרשעים אינם רוצים להתחבר עמו אז נשאר החיות שלו אצל הצדיק, וזהו שאמר חיו מן האנשים וכו'. (בעל שם טוב, ומצוין בספר בן פורת יוסף לפ' ויצא דנ"ג ע"ג)

שלח לך אנשים כו'. דהנה צריך האדם לעבוד את הבורא להסתכל תמיד בשפלותו ולשבר ולהכניע את הגשמיות והארציות. ב' לחשב תמיד רוממות אל וליכך במחשבות טהורות לזכך ולטהר את מחשבתו ועי"ז הוא מעלה את נשמתו למעלה עד מקום שרשו וזהו פי' הפסוק וישבו מתור הארץ כו' ר"ל שהשיבו את נשמתם לשורש שלהם ע"י שני מדרגות האלו דהיינו מתור הארץ כלומר ע"י הסתכלותם בארציות להכניעם. ב' מקץ ארבעים יום הוא התורה שניתנה למ' יום ולשון קץ הוא סוף ותכלית והיינו שלמדו התורה במחשבות טהורות שזה הוא תכלית לימוד התורה וסופה וזהו מקץ ארבעים יום. וזהו שלח לך אנשים דע"י המצות נבראים מלאכים וצריך לעשות המצוה במחשבה טהורה ובהכנעה והיינו שלח כו' ר"ל שתעשה המצוה ותשלחם למעלה לשורשך ולך דייקא. ויתורו את ארץ כנען פי' כנ"ל ע"י הסתכלות בארציות להכניען וז"ל כנען וק"ל. (נועם אלימלך)

למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם. יבואר על פי הידוע גודל מעלת הצדיקים העיקר הוא בחינת הענוה והשפלות כמו שאמר הלל (שמות רבה מה, ה) הגבהתי הוא השפלותי, וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שאמר (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, וכן מדת כל הצדיקים לפי גודל מעלת השפלות כן

מעשי צדיקים

מה הכריעה את כף הזכות על כף העבירות

הרתיע את ההמונים, שצבאו על דלתות הבית, רבים הביאו גם את נשותיהם ועולליהם, כדי שאף הם יזכו להתברך מפי הרבי. כשנפתחו דלתות הבית פרץ כל הציבור פנימה לעבר חדרו של הרבי, ור' מאיר המארח, מביט חסר אונים על המאומה המתחוללת בביתו הנאה, על המרבידים המתלכלכים ברפש, על הרצפה שהבהיקה לפני רגע ועתה מכוסה מעטה של בוץ וכו', "אמנם זכיתי בזוכה גדולה" מהרהר ר' מאיר, "אך אני אשלם תמורתה מחיר יקר". עוד רגע קט וקבוצת חסידים נלהבת פורצת לבית בקול שאון, הללו נשאו עמם בוץ ורפש, ובמלי לתת דעת על העולם הגשמי שבתוכם הם ניצבים, מלכלכים הם את אשר לא התלכלך עד כה.

ר' מאיר ואשתו מביטים ב"חורבן" שירד על ביתם הנאה, ושוב אינם מסוגלים להבליג, "כיצד מעיזים אתם ללכלך כך את ביתי"? מתפרץ לבסוף ר' מאיר,

אזירת חג ירדה על העירה הקטנה, הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א נכנס בשעריה והתכונן לחנות בה במסעו. יהודי העיר התרגשו, הן לא בכל יום זוכה עיירתם הקטנה לארח אחד מצדיקי הדור, עשירי העירה התווכחו ביניהם על הזכות לארח את הצדיק בביתם, ולבסוף נפלה הזכות בחלקו של ר' מאיר, יהודי עשיר ונכבד המפורז כספו לצדקה ובקי בחדרי התורה. אל ביתו הגדול והמפואר עשתה מרכבתו של הרבי, חום נעים שרר בבית, לעומת צינת החורף ששררה ברחובות המושלגים, הצדיק שוכן, כמובן, בטוב ובנאה שבחדרי הבית והמארח השתדל להנעים את שחותו ככל האפשר.

עד מהרה החלו יהודי העירה לנהור את ביתו של ר' מאיר, איש איש ומשאלת לבו, איש איש וצרת נפשו, והכל חפצים להיכנס לחדרו של הרבי, לפרוק את מועקת לבם וליטול מהצדיק ברכה ומלת עידוד. הקור העז לא

משובשת והעגלה התנהלה בעצלותיים, והכפרי התפלל בכל העת שיצליח להגיע בריא ושלם לביתו. לפתע נתקל הסוס באבן ומעד, התהפכה העגלה ונפלה לתוך בור שנפער בצד הדרך, נפל הכפרי וכל חבילותיו התפזרו על פני האדמה המרופשת. כשהצליח הכפרי להרים את גופו הדואב, הביט הכפרי סביב ועיניו חשכו: העגלה הפוכה, הסוס תקוע בעמקי הבוץ, וכל צרורותיו העלובים מפוזרים ברפש וברטיבות, מילא ייאוש את לבו וכמעט השתלט עליו, אולם הוא שב לעשתונותיו אזר כח ובידיים קפואות ניסה להוציא את הסוס מהבוץ ולהפוך את העגלה, אך לא הצליח, ובינתיים החל לרדת שלג והקור חדר לעצמותיו והייאוש שוב תקף אותו, צנח איפה והתיישב על אחד מחבילותיו ופרץ בבכי מר. באותה עת נסע יהודי עשיר בדרך המושלגת בכרכרת החורף שלו, ומבין הרוחות השורקות הגיע קולו של העני הבוכה. קול הבכי זעזע את -לאזניו קול נוסף העשיר והוא הורה לבעל עגלה לנטות לכיוון הקול, בהגיעו ראה את העני במצבו העלוב והבין את אשר ארע. כהרף עין קפץ הוא ומשרתו מהכרכרה ופנו לעזור לעני, חילצו את הסוס השקוע בבוץ, הפכו את העגלה, אספו את כל הצרורות והחזירו הכל לתקנו. "תודה..." תודה" מלמל הכפרי המאושר.

אך העשיר לא הסתפק בכך, הוא העלה את היהודי על כרכרתו המרופדת, הושיבו והסקה במשקה משיב נפש, ואף נתן לו מזון להחיות את נפשו, את העגלה והסוס ציזה לקשור לכרכרה וכך הוליך העשיר את הכפרי עד לפתח ביתו, ואף סייע בידו להכניס את צרורותיו לתוך ביתו. בהיכנסו, הבחין העשיר בבית העלוב של הכפרי, הבחין באשתו, בילדיו ובהוריו הקשישים. מיד עם הכנסת עטו הילדים על אביהם והתחננו ללחם. למראה הזה נקרע לבו של העשיר, מבלי להסס שלח ידו אל כיסו, הוציא את ארנקו, והגיש לכפרי סכום עצום: שש מאות זהובים. ובטרם הספיק הכפרי להגיב, אמר העשיר: ראשית לכול, האכל את בני ביתך, ולאחר מכן קנה לך בית ראוי לשמו, ופתח לך עסק שממנו תתפרנס. עמדו בני הבית המומים ונבוכים ולא ידעו כיצד להודות לעשיר שגמלם טובה כה גדולה, אך העשיר לא המתין למלות תודה, בלבו רחש תודה לקב"ה על שזימן לו מצווה חשובה שכזו, הוא פנה החוצה והמשיך דרכו בשמחה רבה.

מני אז חלפו שנים רבות ובא זמנו של העשיר להסתלק מן העולם, הגיעה נשמתו לבית דין של מעלה ונשאלה: "נשאת ונתת באמונה?" בטרם הספיק העשיר להשיב, באו אלפי מלאכים וכל אחד הכריז על עבירה שעשה המנוח, ונפסק דינו לגיהנום. אך בטרם נחתם פסק הדין הגיע מלאך מליץ יושר אחד ושאל בקול גדול: "כיצד אפשר להשליך לגיהנום אדם שהחיה עשרות נפשות מישראל, הרי נאמר 'כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא'..." החליטו להניח את זכויותיו וחובותיו על שתי כפות המאזניים ולראות איזו תכריע, והנה לא הספיקו המצוות להכריע את הכף לטובה, מיהר המליץ להביא את הכפרי העני, את הוריו וילדיו, ושמו אותם על כף הזכויות, אך גם הם לא הכריעו את הכף. אז רץ המלאך והביא אף את העגלה והסוס, אך גם אלה לא הכריעו את הכף. אז לא אמר נואש ומיהר להביא את כל הבוץ ורפש שדבקו לעגלה, ולסוס ולצרורותיו של העני, והטיל אותם אל תוך הכף, ואז כף הזכויות הכריעה את כף העבירות, ומיד - קרה הדבר נפסק דינו של העשיר לנן עדן.

תם סיפורו של הרה"ק מרוזין, ר' מאיר בעל הבית, השפיל מבטו ולאזניו הגיע קולו של הצדיק: "השומע אתה ר' מאיר, לעיתים מסוגל רפש ובוץ של יהודים לחולץ מן הגיהנום. ולמה לך להתלונן?... הנחך ר' מאיר בראשו בהסכמה.

הלא מילאתם את ביתי בבוץ ורפש. הביטו הנוכחים סביבם והבינו ללבו של המארח, מעונו של ר' מאיר -ניסו לקרצף את הרפש, אך לא הצליחו הושחת כמעט ללא תקנה. בערב לאחר שעזבו כל האורחים את חדרו של הרבי ויצאו מעודדים ומאושרים אל אויר הלילה הצונן, שלח הרבי לקרוא לר' מאיר. פסע ר' מאיר לעבר חדר משכנו של הצדיק ובדרכו ראה כיצד עמלות המשרתות לנקות את הבית. הרבי נעץ מבטו בפניו של ר' מאיר ולבסוף אמר: "ברצוני לספר לך סיפור נאה". עשה ר' מאיר אזנו כאפרכסת, והרה"ק מרוזין החל לספר:

יהודי כפרי עני היה מטופל בששה בנים, ובנוסף עליהם היו סמוכים אל שולחנו גם הוריו הקשישים, אותו כפרי דר בבית שכלל אינו ראוי לתואר בית, בימות החורף היו הגשמים חודרים פנימה, ובקיץ היתה השמש קופחת על ראשי בני הבית. היה זה יום חורף צונן ומושלג, בביתו של הכפרי שררה חשכה, שכן פרוטות לקניית נר לא היו בנמצא, ומובן שעל עצי הסקה איש אף לא העז לחלוט, התכרבלו בני הבית בכלייה הסחבות שלהם למצוא להם מסתור מהקור וטיפות המים הדולפים לתוך הבית. בפנינתו ישב בעל הבית מרוכבל בסחבותיו ולבו מלא צער, "עד מתי אפשר להתקיים בתנאים שכאלה?" הרהר, צר לי לראות את אשתי וילדי במצב עלוב שכזה, אך צר היה לו שבעתיים לראות כך את הוריו הזקנים והחלושים, הן נאמר כלפיהם חובתי גדולה יותר. -"כבד את אביך ואת אמך" בבוקר המחרת שככה הסערה, והכפרי החליט לעזוב את ביתו ולצאת לעיר הגדולה, אולי שם יאיר לו המזל פנים? נפרד מבני משפחתו, שם תרמיל על שכמו ויצא לדרך. ימים רבים הלך עד אל מי יפנה באין לו קרוב או מכר, -הגיעו לעיר הגדולה, ובעיר נכנס איפה אל בית המדרש ופתח בתפלה, מתוך לב קרוע בקעה תפילותיו ועינים זלגו דמעות כמים. כשסיים תפילותו הבחין כי יהודי עומד מן הצד ומתבונן בו, "מדוע תבכה?" שאל האישי. "אנא ספר לי אולי אוכל לעזור לך".

סיפר לו הכפרי על צרותיו הרבות, פניו של האישי נפלם בשמעו את דברי היהודי, בכל לבו הפץ לעזור לו, אך מה הוא מסוגל לעשות ואין הוא נמנה עם העשירים. בכל זאת שלף מכיסו שלושה זהובים והגישם לכפרי, "קח זאת" אמר, וצא לשוק ובורא העולם הממציא פרנסה לכל ברואי, בוודאי לא יקפח אותך, אך בטרם תצא לנסות את מזלך, בוא עמי לביתי ותסעד את לבך ותנוח מעמל הדרך, וכך תוכל לכלכל מעשיך בצלילות הדעת.

לאחר שסעד הכפרי בבית מארחו ואף נח מהדרך, יצא עמו המארח אל השוק לעזור לו במסחרו, ואכן עד מהרה הזדמן לכפרי עסק כלשהו, ובאותו היום הרוויח שלושה זהובים. התעודד הכפרי והפץ להשיב למארחו את שלשת הזהובים שקיבל ממנו, אך הלה סירב ואמר: עדיין אינך עשיר, המתן עד שישלח ה' ברכה במעשי ידיך ותוכל להשיב לי את כספי בכבוד רב. כיון שכך, החליט הכפרי לשוב לביתו, הוא ידע שבששת הזהובים יוכל לקנות מזון לבני ביתו המתענים ברעב, מיהר וקנה קמח ושמן ועוד מצרכי מזון, וכן עצי הסקה לחימום הבית, ועמד לצאת לדרך, מארחו הרחום שידע כי על האישי לעשות דרכו בשלג, העמיד לרשותו סוס ועגלה ואמר: כאשר תחזור לעירנו לעסוק שוב במסחר, תשיב לי את הסוס והעגלה.

הודה לו הכפרי מקרב לב ויצא לדרך, בשל הגשמים והשלגים היתה הדרך

זכור אהבת קדומים

קווים לדמותו של רביה"ק ר' דב בעריש "הרבי מביאלא" זי"ע - לרגל יו"ד כ"ה סיון

פטירתו: בכ"ה בסיון תרל"ז נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. בהלויה כשאלפי חסידים מלויים אותם בבכיה ובדמע, כשבין המלווים היו כ"ק מרן אדמו"ר הזקן "השרף מאלכסנדר" זי"ע שהוא היה נמנה בין החסידים של רבינו זי"ע, וכשביקשו ממנו להספידו, השליך עצמו ארצה סמוך להמטה, וצעק בבכיה רבה "רבש"ע לך ה' הצדקה (דניאל ט', ז) די גוטע נעמסטו צו, ולנו בושת הפנים, ביי אונץ בלייבין בלויים די פערשעמטע פנימער" וגעו כל העולם בבכיה רבה.

בא' מהיו"ד של רבינו זי"ע אמר כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"אמרי מנחם" זי"ע בשם אאמו"ר בעל ה"אמונת משה" זי"ע רמז נפלא, להורות אשר כל רבותינו הק' נפטרו ביחוד ה' במסירות נפש בפועל ממש, כי הרבי הזקן מווארק זי"ע נפטר בשנת תר"ה, ובנו הרבי אור טמיר ונעלם הרמ"מ מווארק זי"ע נפטר בשנת תרכ"ה, רמז לאות ה' מתיבת יחוד, הרבי הזקן מביאלא זי"ע נפטר בשנת תרל"ז, אות ו' מיחוד, רבינו הזקן מאלכסנדר זי"ע נפטר בשנת תרנ"ד, אות ד' מיחוד, ועיי"ש עוד בדבריו הק' (אמרי מנחם כ"ה סיון א')).

זכותו יגן עלינו ועל ישראל, להיפקד בדבר ישועה ורחמים, אמן ואמן.

ת. נ. צ. ב. ה.

מתולדותיו: רביה"ק רבי דב בעריש מביאלא זי"ע נולד בשנת תק"פ לאביו מרן שר התורה ר' אברהם מטשכנוב זי"ע.

אביו של רבינו זי"ע היה נוסע לחצרות אדמו"רים. אך היה אישיות עצמאית שילב הנהגות חסידים יחד עם הנהגות אשכנזים. בצעירותו בכר נקרא בפי כל תלמיד חכם, וגם אביו כינהו "בני הנבון". וכשהגיע לגיל האיש מקדש נישא עם בתו של הרב ארצ'ה מגרידא-ביאלא.

היה מרבה לנסוע אל רבי יצחק - הרבי הזקן מווארק, והיה נחשב מגדולי תלמידיו. ולאחר פטירתו הוא היה מהדוחפים להכתרת רבי מנדל - הרבי הצעיר מוורקי שהיה נחבא אל הלכים בחיי אביו וכמעט שלא הכירוהו. ולאחר פטירת הרבי הצעיר מוורקי בשנת תרכ"א, רוב חסידיו ווארק (שנמנו באלפים) פנו לרבינו זי"ע, ומיעוטם פנו לבנו של הרבי הצעיר מוורקי, רבי שמחה בונים קאליש מאוטוואצק (אוטבצק).

רבינו זי"ע נהג לערוך שולחנות גם בימי חול והרבה לדבר דברי תורה בשולחנות, בהם היה לעיתים מבאר את אמרותיו הקצרות של רבו - הרבי הצעיר מוורקי. תורתו הודפסו בספר "מגיד דבריו לעקב". ויש לציין שבניגוד לדעת רבו רבי מנדל, נהג לומר שעשירות טובה לישראל ואף אמר לרבו שכשהוא ינהיג עדה, ישפיע עליהם עשירות.

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

תורה ויראה במקום אחד נאמר

בהקדמה הוא מסביר שאדם בא לעולם לעבוד על המידות שלו, בכדי שיבוא למטרה של לבוא למידה של יראת שמים. וכשיהיה לו יראת שמים ידע מה תיקונו בזה העולם, ובכדי לבוא ליראת שמים הוא מסביר בהרחבה בתוך ספרו. ובזה מפרש את דברי הכתוב (משלי ב', ד') "אם תבקשנה ככסף, וכטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה'" ששלמה המלך לא אמר אז תבין פילוסופיה או תכונה מיוחדת, אלא אם תעבוד על המידות שלך, אז תבוא להבין יראת ה'. ולכן החובה מוטלת על האדם בכל שנות חייו בעולם הזה, לעבוד ולעמול על המידות שלו עד שיבוא ליראת שמים. עכ"ל.

ואלקט פה ממאמר חז"ל בברכות (לג): "ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים י'): 'זעתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה'. אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחאי: אין לו להקב"ה בבית גזזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר: (ישעיהו לג') 'יראת ה' היא אוצרו'. אין! לגבי משה מילתא זוטרתא היא, דאמר ר' חנינא משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו, דומה עליו ככלי קטן, קטן ואין לו, דומה עליו ככלי גדול".

משה רבינו מהימנא נאמר עליו 'מילתא זוטרתא היא' כי הוא היה קרוב אל הקב"ה, אבל אדם צריך לדעת שהכל הם בידי שמים, חוץ מדבר יחיד ומיוחד והוא 'יראת שמים' וכדברינו עד עתה, שאדם צריך לעבוד בשביל להגיד ליראת שמים.

ומדייק ה"מסילת ישרים" (סוף פרק כ"ה "בדרך קניית היראה") מתוך דברי הכתוב (דברים י"ז, י"ט) "והייתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' אלוקיו" ואמר 'למען ילמד ליראה' ולא 'למען יירא', לפי שהיראה לא נקנית בטבע, כי אדרבה רחוקה היא ממנו מפני גשמיות החושים, ואינה נקנית אלא ע"י לימוד. ואין לימוד ליראה, אלא ברוב ההתמדה בתורה ודרכיה בלי הפסק. והוא שיהיה האדם מתבונן ומעין בדבר הזה תמיד. בשבתו, בלכתו, בשכבו ובקומו, עד שיקבע בדתו אמיתת הדבר, דהיינו אמיתת המצא שכניתו ית' בכל מקום והיותו עומדים לפניו ממש בכל עת ובכל שעה, ואז יירא אותו באמת. והוא מה שדוד המלך ע"ה היה מתפלל ואומר (תהילים פ"ו, י"א) "הורינו ה' דרכך אהלך באמתך יחד לבני ליראה שמך". עכ"ל.

אז הנה אם קשה לך למה מבקשים "כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה" שמתוך שניראה את ה' יתברך, ונעבוד על עצמינו כדי לבוא למידה של יראת שמים, שאינה נקנית בטבע, ורק נקנית בלימוד התורה, אז ע"י הלימוד בדברי התורה הק', נוכל 'ליראה שמך'. וזה בזה תליא. גם היראת שמים וגם התורה הק'.

ואסיים בווארט שאמר בחלום הלילה הרבי מלובלין ז"ע לאחד מחסידיו, והרה"ק רבי משה מלעלוב ז"ע היה חוזר ואומר זאת. כתוב בפרשתן שכלב אמר לבני אחרי שהמרגלים הוציאו דיבה על הארץ, (י"ד, ז') "ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר, הארץ אשר עברנו בה לתור אותה, טובה הארץ מאד מאוד, ופירש, יש אנשים שרואים או שומעים רק רע כל היום, ויש אנשים שרואים או שומעים רק טוב. אבל כלב אמר לבני דעו לכם טובה הארץ הזאת טובה, אבל כדי לקנות את זה צריך (אבות) "מאוד מאוד הוא שפל רוח" צריך להיכנע ולהיות שפל באמת לזכות להיכנס אל הארץ המובטחת לנו.

ונאים הדברים למי שאמרם. ובאמת אם נרצה לצאת מהארציות שבנו, מכל הגשמיות, נראה את הארץ הטובה אשר ה' הנחיל לנו, ונזכה לאהבה וליראה את שמך'. ורק ע"י יראה אפשר להבין מה הקב"ה רוצה ממנו בכל עת ובכל שעה, כי אפילו ונשמע דבה על הארץ, אם נירא את ה' לבדו, נבין שהכל נעשה על ידו, אבל מה שנראה מבחוץ הוא שיש דברים רעים בארץ ישראל, אבל מבפנים מה ה' שואל מעמך, אם נביט בתוך תוכינו מה ה' שואל מאתנו, זה אם ליראה אותו, וזה מה שכלב רצה להחדיד לבני ישראל.

ואנו בתפילה "והאר עינינו בתורתך, ודבק ליבנו במצוותיך, ויחד לבבינו לאהבה וליראה את שמך, למען לא נבוש ולא ניכלם לעולם ועד".

פתח דברינו יאירו עם דברי הכהן הגדול מאחיו בעל הספה"ק "תפארת שלמה" בלשונו הזהב: "אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ. יש להבין מה זה שה' מטופק אם חפץ בנו ה' ואם יביא אותנו אל הארץ? הלא שמענו כמה וכמה השבועה אשר נשבע ה' לאבותיהם לתת להם את הארץ הזאת לרשתה? אכן, כאשר נתבונן על ענין תלונות המרגלים על הארץ הלא הם היו ראשי בני ישראל צדיקים גדולים וטובים. איכה יכלו לדבר תועה על ה' חלילה. כי לא טובה הארץ. וכבר הבטיחם ה' בארץ ההיא כי טובה היא ארץ זבת חלב ודבש? אכן, הנראה בכוננתם כי המרגלים האלו פחדו כי ראו את טוב הארץ בחלב דגן תירוש ויצהר, וכל פרי הארץ המה משתנים לטובה, וכי זבת חלב ודבש היא. וזה פרי'. לכן פחדו עבוד בני', פן בבואם שמה יבעטו בה' לאמר, מי הוא כמ"ש שמנת טבית כשית ויטוש כו'. וזה שאמרו ארץ אוכלת יושבי' היא, כי עז העם היושב עלי' ובני ענקי' ראינו שם, לכן אתם אם תבואו שמה תהיו כמוהם. וזהו שהביאו מפרי הארץ לראיה על גודלם וטובם. אבל כלב הוא שאמר להם מה לנו לירא מכל אלה הלא אם אנחנו נהי' חזקים ביראת ה' ולא נטה אל תאוות הארץ אזי לא יזיק לנו כל דבר וזה שאמר הכתוב 'אם חפץ בנו ה' ר"ל אם עיקר החפץ והמבוקש אשר בנו יהי' רק ה' לעשות רצונו ית"ש אז 'והביא אותנו' כו' ויכול נוכל לה ועלה נעלה וירשנו אותה כי כן צריך להתגבר לנטל כל תענוגי עוה"ז נגד עבודת הש"י ביה". עכ"ל הק'.

מתוך דבריו הק' יוצא שכל תשובת המרגלים היה משום שראו את ארץ ישראל, ולא ידעו איך בני ישראל שיכנסו לשם יקבלו את כל השפע הגדול הנשפע להם שם. וראיה לזה, הם הביאו מהפירות הגדולים והנאים שגדלו שם בשדות. אבל כלב אמר לבני ישראל מה יש לנו לירא מכל זה, הלא אם הקב"ה הביאנו אל הארץ הזאת, והוא חפץ להביא לנו טובה וברכה, אז נתגבר על כל התענוגים, ונזכה רק להתענג על ה'. כי רק ע"י שנותר מעצמינו למען השי"ת, ונניח את תענוגי העוה"ז, ורק נשקיע בלעשות רצונו ית"ש, ולעבודו בלבב שלם, רק כך נזכה לעבוד על הקשיים, ולנחול את הארץ המובטחת לנו. וזה פירוש רש"י ז"ל עה"כ (פרשת י"ג, ל') "עלה נעלה" בלשון כפול, ומפרש רש"י את דברי כלב שאמר "אפילו בשמים, והוא אומר "עשה סולמות ועלו שם" נצליח בכל דבריו", הוי אומר שאפילו ואם נצטרך לעלות לשמים בכדי לזכות להיכנס לארץ ישראל, נעלה בסולמות עד שנגיע לשם, כי מאמינים בני מאמינים אנו שאם הקב"ה הבטיח לנו שייבא אותנו אל ארץ זבת חלב ודבש, אז גם 'עלה' ננסה להיכנס בדרך הרגילה לאר", ואפילו אם גם נגזר עלינו 'עלה' לעלות הרבה יותר, נעלה עד שנגיע לשם.

אני רוצה מעט להתמקד בתוך דבריו הק' של ה"תפארת שלמה" שכלב שבזכות היראה שיש לנו, נזכה להיכנס לאר", ובזה נתגבר על כל הקשיים והמניעות שצצים לנו בדרכים. ב"ה אנו עוד בעיצומם הימים של חודש השלישי, חודש סיון, בו זכינו לעמוד על הר סיני ולקבל את התורה הק' מחדש, ולבקש עלינו ועל זרעינו שיזכו לגדול לתורה ולמעשים טובים.

ולא רק בחודש הזה אנו מבקשים על הלימוד התורה, אלא כל יום יום יהיו בעיניך כחדשים, ומבקשים ללא הרף על הדברי התורה שצריכים חיזוק. ומיד בקומינו בבוקר בברכות השחר פותחים אנו בתפילת "והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו, ובפיות עמך בית ישראל. ונהיה אנחנו וצאצאנו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה".

מבקשים אנו על שהקב"ה יערב לנו, מלשון ימתיק לנו את דברי התורה הק' בפינו, ובפיות כל בני ישראל בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם. ונהיה אנחנו וצאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, 'כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה', לכאורה אם מבקשים על דברי התורה הק', איך 'כולנו יודעי שמך' כננס לתפילה זו, הרי היה צריך לסיים 'והערב נא... ולומדי תורתך לשמה', מה ההקשר של 'כולנו יודעי שמך'?

הרמז"ל חיבר ספר "מסילת ישרים" למען יבין האדם את חובתו בעולמו.

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלוך אשרי האישי"

או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אין ניקן אכאם פאפילא, אטם אל פניכם רחמים אלהים אפנחם
שכל אלה

הנצחה זו

יכולה להיות שלך
בהשתתפות בהוצאות
הגליון השוטפות
בעמדות "נדרים פלוס"

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב
יוחנן דב הלוי ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון
ולע"נ האשה החשובה מרת
רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל
בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ה ישראל פינגנבוים הי"ה,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ת-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פינגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.